

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**



ВИПУСК № 1 (51)

Вінниця, 2026

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367

Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 8 від 19 лютого 2026 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

*Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції*

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(51) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2026. 160с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2026

ЗМІСТ

ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

БАБІЙ АЛЛА, ІСКРА СВІТЛАНА ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ УНІКАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ЇЇ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ	3
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СМІРНОВА СВІТЛАНА, КОНІЧЕК ТЕТЯНА, ДУДКЕВИЧ НАТАЛІЯ ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: УСНИЙ ЖУРНАЛ ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ-СЛОВЕСНИКУ	9
БЕРЕЖАНСЬКА ОЛЬГА МИСТЕЦЬКА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ АМАТОРСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	20

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНОЗНАВСТВА

БАДАЛОВА ЛЮДМИЛА ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	31
БАКАЛОВА НАТАЛІЯ ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ДЕРЖАВИ	32
ДРОВОЗІЮК ЛІДІЯ ОСВІТА ЯК ЦІННІСТЬ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗРІЗ	35
МАШТАЛЯР ЙОСИП ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ ЗВУК: ЯК СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ ФОРМУЄ ЦІННОСТІ МОЛОДІ	39
КОЛЕСНИК ОЛЕКСАНДР, КОЛЕСНИК ОЛЕНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: МІЖ АКАДЕМІЧНОЮ ІСТОРІЄЮ ТА СУСПІЛЬНИМ ЗАПИТОМ	41
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, ЮРЧАК КРІСТІНА НОВИЙ ПРАВОПИС У ЗМІ: АНАЛІЗ ДОТРИМАННЯ НОРМ У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ	51
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІННИЦЬКОГО ПОВІТУ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	56

КУЛЬТУРА, НАУКА, ОСВІТА: СМИСЛОЖИТТЄВІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

РУДА ТЕТЯНА МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ	60
КОНОПКО ОЛЬГА КРОКУЮЧИ РАЗОМ: ЯК ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ ФОРМУЄ КОМАНДУ ОДНОДУМЦІВ	62
СТЕПОВА АЛЛА ОБРАЗИ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ У ХУДОЖНІХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ	66
ДИМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА, ПЕКУРАРУ ЛЮДМИЛА ВЧИМОСЯ У КЛАСИКІВ	72
ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТІТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	79
ХОМІЩЬКА НАТАЛІЯ, ІЩУК ВІКТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ	82

ШЕРШУН ГАЛИНА РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ СВІДОМОГО СТАВЛЕННЯ ДО БЕЗПЕКИ ЯК ЧАСТИНИ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....	85
МИХАЛЬЧИШИНА ЛАРИСА ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДЕРЖАВИ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ	87
ЛЕЛЯК ЛЮДМИЛА ПРОЦЕС РЕКРЕАЦІЇ ПІСЛЯ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ	90
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ РОЛЬ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	95
ЛИМАР ОЛЕНА ОСВІТА У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ОСНОВА ПРОЗОРОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕСІВ	102
ПОХИЛЮК ОЛЕНА МОРАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	105
НЕЧИПОРЕНКО ТАЇСІЯ ДИТЯЧІ СВЯТА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ТВОРЧО. ВЕСЕЛО. ЦІКАВО.	107
НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ, СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	112
ТЕРЕЩУК АНДРІЙ ВАЛЕОЛОГІЧНА ТА МОРАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЦІ Я.-А. КОМЕНСЬКОГО	117
БУГА ОКСАНА, ДЯЧЕНКО ВІКТОРІЯ НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК ТА ВМІННЯ ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ	121
ВДОВІНА КАТЕРИНА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ	124
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ	127
ВОЛКОДАВ ТЕТЯНА ЗАСТОСУВАННЯ МАТРИЧНИХ МЕТОДІВ У ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ ТА МОДЕЛЮВАННІ.....	131

МОВА І ЛІТЕРАТУРА У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

КУЦЕНКО ТЕТЯНА ІНОЗЕМНІ МОВИ ТА ЕТИКА МІЖНАЦІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ШЛЯХ ДО ПОРОЗУМІННЯ	139
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	141
ГОЛОВАНІЮК ВАЛЕНТИНА, ГЕДЗ ДАР'Я «ЖИТТЯ НА ОБОЧИНІ»: МАРГІНАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ В РОМАНІ М. КАННІНГЕМА «ДІМ НА КРАЮ СВІТУ»	146
УСИК МАРІЯ СЛІПІ ПРОРОКИ ВОЛІ: ТРАГЕДІЯ ТА ТРИУМФ УКРАЇНСЬКОГО КОБЗАРСТВА.....	149
ШУЛИЧЕНКО ОЛЕКСІЙ ГАМЛЕТ ЯК ПРЕДСТАВНИК НОВОГО ПОКОЛІННЯ. ТРАГЕДІЯ І ТРИУМФ	152
ШЛІХТЕНКО ЮЛІЯ, КУЛІЧЕНКО АНГЛЕЛІНА-АНАСТАСІЯ THE USE OF FIGURATIVE LANGUAGE IN CONTEMPORARY ENGLISH SONG LYRICS.....	154
ЛОБОДА МАРІЯ АВТОРСЬКА ПОЕЗІЯ «Я – ТАНК, Я – ВІЙНА, Я – ВБИВАЮ».....	158
ВИМОГИ до написання статей	159

КУЛЬТУРА, НАУКА, ОСВІТА: СМИСЛОЖИТТЄВІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ефективно впроваджувати інновації та розробленні моделей професійних забезпечувати якість освітнього процесу. спільнот педагогів закладів дошкільної

Перспективи подальших досліджень освіти в умовах трансформації освітнього убачаємо у вивченні можливостей середовища.

цифрових інструментів методичної роботи

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти/наук. Кер.: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук; авт. кол-в: А.М. Богуш, Г.В. Беленька, О.Л. Богоніч та ін. Київ: Видавництво, 2020. 26 с.
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання : науково-методичний посібник. Київ : Либідь, 2008. 280 с.
3. Гузій Н. В. Рефлексивна культура педагога як чинник ефективної професійної діяльності. *Педагогіка і психологія*. 2018. № 3. С. 42–47.
4. Добуш Л. І. Методична робота в закладі дошкільної освіти як умова професійного зростання педагогів. *Дошкільна освіта*. 2019. № 2. С. 15–19.
5. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. Київ : Знання України, 2003. 316 с.
6. Панченко О. І. Лідерська роль методиста в розвитку педагогічного колективу. *Педагогічний альманах*. 2020. Вип. 45. С. 98–103.
7. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2015. 456 с.
8. Савченко О. Я. Педагогічна майстерність учителя : навчальний посібник. Київ : Богдан, 2014. 240 с.

*Стаття надійшла до редакції
15 лютого 2026р.*

ОБРАЗИ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ У ХУДОЖНІХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ

УДК 94(44) "1789|1799":7.035.2

СТЕПОВА АЛЛА

*викладач факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Анотація. У статті розглядається проблема художнього осмислення Великої французької революції 1789–1799 років у різних видах мистецтва. Аналізується, яким чином революційні події та ідеї Просвітництва знайшли відображення у живописі, музиці, театральному мистецтві, літературі та кінематографі. Особлива увага приділяється революційному класицизму як стилю, що став естетичним виразником нових соціальних і політичних ідеалів, а також подальшій рецепції революційної тематики у мистецтві ХІХ–ХХ століть.

Ключові слова: Французька революція, революційний класицизм, живопис, музика, опера, театр, література, кінематограф.

Постановка проблеми. Велика політичним і соціальним зламом, але й французька революція стала не лише потужним культурним імпульсом, що

ВІСНИК 2026 66 № 1(51)

докорінно змінив уявлення про роль мистецтва в суспільстві. Мистецтво цієї доби перестає бути сферою аристократичного дозвілля або церковного служіння і набуває характеру громадянського висловлювання. Проблема полягає у комплексному осмисленні того, як революційні ідеї та події були інтерпретовані митцями різних епох і видів мистецтва, та яким чином ці інтерпретації формували колективну історичну пам'ять.

Аналіз наукових джерел. Питання мистецтва Французької революції неодноразово ставало предметом досліджень істориків культури, мистецтвознавців і музикознавців. У працях Жюльє Мішле революція постає як живий народний організм, що породжує нову естетику і нову символіку. Дослідження Альбера Собуля та Франсуа Фюре зосереджені на соціокультурних аспектах революційного періоду. Мистецтвознавчі студії, присвячені творчості Жака-Луї Давіда, розкривають специфіку революційного класицизму як стилю, що поєднав античні ідеали з актуальною політичною тематикою. У музикознавстві значний внесок зробили дослідження, присвячені Франсуа Жозефу Госеку та Луїджі Керубіні, які розглядаються як провідні композитори революційної доби.

Мета статті. Провести комплексний аналіз образів Французької революції у художніх інтерпретаціях різних видів мистецтва з метою виявлення спільних і відмінних рис їхнього осмислення, а також визначення значення революційної тематики для подальшого розвитку європейської культури.

Виклад основного матеріалу. Мистецтво - це важлива ланка культурного та інтелектуального життя будь-якого

суспільства, що відображає його внутрішні переживання у певний історичний час. Яскравим прикладом віддзеркалення у творчості митців історичної події, яка стала переломним моментом не лише однієї нації, а й надовго визначила шляхи розвитку всього європейського суспільства, стала Велика Французька революція 1789-1799 рр. Революція, що повністю зруйнувала стару систему, позбувшись католицької церкви, християнства, дворянства, короля та встановила республіку. Основними засадами, якими керувалось повстання, стали ідеї Просвітництва. Пропагувались гасла Свободи, Рівності та Братерства. Революція принесла хліб біднякам, демократію Франції і встановила новий порядок у суспільстві [2, С.57]. Але за все це була сплачена дуже велика ціна. Момент великої надії і сподівань згодом перетворився на жахливу трагедію - свобода обернулася деспотизмом, ідея рівності привела до масових страт, а в ім'я братерства всіх людей були розв'язані загарбницькі війни. Отже, події у Франції, кінця VIII століття знайшла своє відображення в тогочасних мистецьких творах, втілюючись у живописі, архітектурі, музиці, театральному мистецтві, карикатурі а вже у XX столітті в кінематографі. Мистецький стиль, який став влучним відтворенням ідеалів Французької революції, згодом у критиків дістав назву неокласицизму (революційний класицизм). Нові вимоги життя викликали потреби в новому мистецтві, новій мові, нових виразних засобах. До того ж, тогочасне захоплення античною культурою збіглося з найбільш насущними вимогами мистецтва - проявами героїзму, високо громадянської позиції та створенні образів, гідних наслідуванню. Для революційного

класицизму було притаманно глорифікація, що несла в собі возвеличення певних подій та революційних ідей, а також пафос, який був направлений на піднесення самої події до таких масштабів, які б спонукали людину пишатись своєю причетністю до них нині та з гордістю передавати своїм нащадкам. Революційний класицизм прийшов на зміну пануючому на той час у європейській культурі стилю рококо, якому були притаманні галантність, надзвичайна легкість, ніжність та химерність форм. Та монументальним подіям, які точились у тогочасній Європі, прагненням до просвітництва та закликом до нових революційних ідей стає тісно у вишукановитончених рамках рококо. Вже в другій половині VIII століття відбувається відхід від старого стилю. Натомість приходить новий, продиктований реаліями часу, історичними подіями та настроями у суспільстві. Революційний класицизм знайшов відтворення в творчих роботах таких митців, як: художників - Жака-Луї Давіда, Жана-Батиста Реньо, Жака Ретьє; композиторів - Франсуа Жозефа Госсекса, Андре Гретрі, Ніколя Д'Алейрака, Ігнаца Плейелья, Луїджа Керубіні, Жана-Франсуа Люс'єра, Мет'єна Мюгеля, Анрі Монтан Бертоне, Шарля Симона Кательє. З'являються нові жанри масової пісні, проводяться театралізовані дійства, спрямовані на відзначення республіканських свят французької революції тощо [1, С.36].

Одним з яскравих представників стилю, епохи та тих подій вважається художник Жак-Луї Давід. Його називають «співцем французької революції», адже митець був членом різних законодавчих органів, членом революційного часу та її безпосереднім учасником. До однієї з

відомих картин Жака-Луї Давіда, яка возвеличує французьку революцію, відноситься «Присяга депутатів у залі для гри в м'яч». Історичною подією, що передувала написанню картини, стало зібрання 20 червня 1789 року у Версалі депутатів третього стану Генеральних штатів. Відмовившись підкоритись волі короля Людовика XVI припинити засідання Національних зборів, вони принесли присягу не розходитися до тих пір, поки не вироблять конституцію Франції. Наміри короля розігнати їх силою привели до заворушень у Парижі, що через місяць переросли у революцію. В картині художник звертає увагу на депутата, який читає присягу. В центрі біля нього зображені троє діячів - простий селянин, священник та дворянин, які символізують єдність трьох суспільних станів Франції у боротьбі за революційні ідеї. Обабіч зображено народ, який своєю підтримкою звеличує та прославляє цю подію. Кульмінаційним моментом, з якого, власне, і розпочалася Велика Французька революція, став народний штурм головної в'язниці-фортеці країни, символу всевладдя і деспотизму королів, - взяття Бастилії. Багато художників різних часів приділили увагу саме цій визначній події. Та на картинах кожного з них взяття Бастилії представлено по-різному. Для одних живописців – це справжня битва, для інших – чи не свято [5, С.170]. Так, на полотні «Взяття Бастилії» Жана-П'єра-Луї-Лорана Уеля зображено загальну панораму – народ відчайдушно б'ється із захисниками фортеці. В однойменній картині Поля Делароша художник більше уваги приділяє настрою людей: хтось натхненний, хтось пригнічений кривавими сценами. У штурмі беруть участь і діти, і жінки, і люди

похилого віку. А Генрі Пол Перро на своєму полотні зобразив ту мить, коли народ вже не сумнівається в успіху. Сонця ще з'явилося, але глядач упевнений, що воно сходить – через кам'яні стіни ллються промені золотого світла, символізуючи початок нового дня, нової епохи. Пізніше день взяття Бастилії (14 липня) став у Франції національним святом. І цей момент теж знайшов свій відбиток на картинах художників. Робота Вінсента Ван Гога, написана у 1886 році, передає загальне тріумфування, а яскраві кольори наче горять на полотні. Або ж на картині Пабло Пікассо «14 липня» (1901 р.), де всіх французів єднає святковий, урочистий настрій.

Висока хвиля суспільного руху ознаменувалася характерними змінами також і в музичному мистецтві. Подих часу зумовив нову драматичну тематику музичних творів, бурхливі пристрасті, динамічний розвиток думки, різні контрасти. У результаті народжується ціла хвиля масово-побутової музики – марші, героїчні пісні. Процес змін проходить на тлі та під впливом активної демократизації всього суспільного та музичного життя, який покликаний подолати станові межі, що дісталися у спадок від феодалізму. З аристократичних салонів музика виходить на великі площі, доступні широкому колу слухачів. Саме там, завдяки своїй доступності і запалюючій силі, на перший план виходить жанр пісні. А також, у вогні революції створюється новий масовий, плакатно-помітний, насичений пафосом стиль інструментальної музики, який знаходить свій прояв у звучанні духових оркестрів. Звуками труб і боєм барабанів заповнюються простори вулиць, садів, площ під час політичних маніфестацій,

похоронних церемоній, військових виступів і всенародних свят. Нові вимоги, продиктовані революцією, а саме: гострі соціальні зіткнення, агітація за висунені ідеали свободи, рівності і братерства, потреби у переконанні та заклику до боротьби вимагали негайного, безпосереднього художнього вираження, що і створило сприятливий ґрунт для розвитку масових пісенних жанрів. Революційна пісня стала могутньою ідеологічною зброєю, яка служила засобом виховання народних мас. Лише порівняно невелика кількість революційних пісень були створені на нову, спеціально написану музику. Переважна більшість виконувалася на вже існуючі мелодії, джерелом яких були старовинні народні пісні, міський фольклор, арії з опер, куплети і навіть духовна музика. Але вже у піснях, що залунали на вулиці безпристрасна церковна псалмодія поступилася місцем більш широкій і енергійній мелодії героїчного плану. Поступово в масовій вокальній і інструментальній музиці виробилися свої типові героїчні інтонації. Новий мелодійний стиль відрізнявся своєю масштабністю: мелодика засновується на тризвучних, переважно висхідних звуках і часто містить фанфарні звороти, без сліду від прикрас, слабих закінчень, затримань, що були притаманні бароко та рококо. Ритми масових жанрів енергійні, прості і часто пов'язані з маршовою ходою. Динамічні контрасти, навмисне зіставлення звукових фарб посилюють враження композиції великого плану. До найвизначнішої пісні, яка яскраво втілила революційний дух французького народу та мала своє продовження у наступних поколіннях, стала «Марсельеза». Автором її слів і музики є капітан французької революційної армії

Клод-Жозеф Руже, більш відомий під подвійним прізвищем Руже де Ліль. Спочатку це був «Бойовий гімн Рейнської армії». Батальйон марсельцев, що прийшов в Париж, приніс пісню з собою. Ця вогненна, створена в пориві революційно-патріотичного натхнення пісня увібрала в себе запал і гнів народу. У ній чутні призивні, переможні інтонації нової героїчної музики зверненої до народу. Текст містив в собі лозунги боротьби. В Конвенті, рішенням від 14 липня 1795 року, її прийняли як державний гімн Франції, який і в наш час є офіційним. Також пісня мала великий успіх за кордоном і стала символом ряду революційних рухів.

Повстанський дух та масові пісні з вулиць Франції також знаходять відгук в творчості професійних музикантів і композиторів епохи. У музичній культурі виникає ціла плеяда музикантів, в чийй творчості панують нові ідеали і настрої. Ідеї революції проявляються в усіх музичних жанрах. У вокальну та інструментальну творчість проникає народна пісня, масові жанри активно впливають на симфонічні й оперні твори. У творчості композиторів превалює монументальність форм та засобів, які проявляються у великих циклічних формах, операх, ораторіях. По праву, творцем музичного стилю революції вважається широко прославлений французький симфоніст Франсуа Жозеф Госсек. У своїх творах він втілює героїчний дух великого суспільного перевороту. Композитор став родоначальником французької симфонії та опери, автором масових музичних композицій для народних революційних свят і ходів, пісень і маршів. Саме діяльність Госсека на початку революції створила той народний художній рух, який визначив новий напрям

мистецтва у Франції та сприяв втіленню найпопулярніших жанрів масової культури у професійну музику [3, С.86]. Одним з прикладів є його Велика симфонія Домажор. Ж. Госсек змінює традиційний оркестровий склад, відмовляючись від струнної групи і використовуючи духовий оркестр із залученням рідкісних інструментів, особливо актуальних під час Французької революції. Особливий інструментарій значно вплинув на характер звучання симфонії та на тематизм, який «мілітаризується» і додатково підкреслює маршову природу багатьох елементів симфонії. Додатково, симфонія стає одночастинною. Головною ж рисою є варіювання взаємодії тематизму всередині частини. Використовуючи комплекс маршових, ліричних, танцювальних інтонацій, композитор помітно видозмінює їх баланс порівняно з типовим сонатним *allegro*. Замість очікуваного зіставлення маршової теми у головній партії і ліричної у побічній, композитор переносить конфлікт цих сфер на більш глибинний рівень. І у головній, і у побічній партії залучені маршові та ліричні інтонації одночасно. Розробка продовжує активне зіставлення тематизму, а у репризі скорочується вплив ліричної сфери на маршову. Таким чином, композитор створює унікальний твір, у якому модифікується склад і зміст симфонії, що відповідало соціокультурному запиту революційної Франції та вказує на авторське ставлення до подій епохи через показ маршовості, яка протягом усього твору відтіняється ліричним тематизмом.

Нарівні з пісенно-поетичними і кантатно-хоровими жанрами веде місце в музичному мистецтві епохи французької революції зайняла опера. Цьому сприяла не тільки демократична суть оперного

мистецтва взагалі, але і визначальна його роль у всій музичній культурі Франції XVII - XVIII століть. Найвищим досягненням музичного театру революційної епохи стала «опера порятунку». Назва тісно пов'язана зі змістом лібрето. Зазвичай, в ній благородного героя визволяють з ув'язнення друзі, або герой спасає кохану. Одним з родоначальників жанру «опера порятунку» вважається італійський композитор Луїджі Керубіні, який більшу частину свого життя жив та працював у Франції. Велика французька революція, сильно вплинула на всю його творчість. Композитор, перейнявшись співчуттям до революціонерів, створює для них марші, гімни, а також п'єси для різних ходів та траурних церемоній. Найсильнішим твором Л.Керубіні, у жанрі «опери-порятунку», вважається опера «Лодоїска». Тут ясно проглядаються риси нової опери, основною темою якої була боротьба з тиранією. У ній Керубіні поєднав вже засвоєні ним принципи італійської школи з посилення драматичної дії в дусі романтизму, що знаходився на шляху свого зародження.

Література і поезія також активно реагували на події революції. Андре Шеньє, який загинув на гільйотині, став трагічним символом суперечностей революційної епохи. У його поезії поєднуються високі ідеали свободи з гірким усвідомленням насильства і хаосу. У XIX столітті Віктор

Гюго у своїх творах осмислює революцію як моральний і духовний виклик людству, тоді як Жюль Мішле у своїй «Історії Французької революції» створює епічний образ народу як головного героя історії. Поезія і проза стають засобом рефлексії над спадщиною революції, її здобутками і трагедіями [4, С.92].

У XX столітті революційна тематика знаходить нове втілення у кінематографі. Фільми, присвячені подіям 1789-1799 років, інтерпретують революцію крізь призму сучасних ідеологічних і художніх пошуків. Кінематограф дозволяє поєднати історичну достовірність з емоційним впливом, створюючи нові образи революції для масової аудиторії. Таким чином, Французька революція продовжує жити у культурній пам'яті як символ боротьби, надії і трагедії.

Висновки. Французька революція стала унікальним історичним явищем, що визначило нову роль мистецтва у суспільстві. Живопис, музика, театр, література і кінематограф не лише відобразили події революції, але й сформували їхній символічний образ для наступних поколінь. Революційний класицизм заклали основи громадянського мистецтва, а подальші художні інтерпретації засвідчили тривалий і складний вплив революційної спадщини на європейську культуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Крипчук М. В. Особливості символічної образності масового театру доби просвітництва. *Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство*. 2014. №2 С.164 – 170.
2. Мустафін О. Справжня історія пізнього часу. Харків: Фоліо, 2017. 429 с.
3. Павленко А. М. Симфонії у творчості Франсуа-Жозефа Госсєка: авторська версія жанру: дис. канд. мистецтвознав.:17.00.03 «Музичне мистецтво». – НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2020. 223 с.

4. Паламарчук К.М. Вплив великої французької революції 1789-1799 років на творчість Ф.Г. Клопштока та його сучасника Г. Форсета. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014 №12, С. 62-64

5. Романенкова Ю. В. Школа Фонтенбло у контексті французького мистецтва XVI ст. : монографія. Київ: НАКККиМ, 2011. 248 с.

*Стаття надійшла до редакції
22 січня 2026р.*

ВЧИМОСЯ У КЛАСИКІВ

УДК 781.66

ДИМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА, ПЕКУРАРУ ЛЮДМИЛА

викладачі спеціальних музичних дисциплін

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

На аудиторних заняттях із курсу програмових освітніх компонентів більше уваги приділяється засвоєнню їх теоретичних і методичних засад, розвитку й тренуванню спеціальних музичних здібностей. На жаль, створенню акомпанементу, як важливій формі самостійної роботи, приділяється недостатньо уваги у навчальних планах. Випускники спеціальних музичних закладів часто не спроможні підібрати на слух мелодію та акомпанемент до неї, студенти, які з успіхом виконують інші види роботи, виявляються безпорадними перед творчим завданням навіть після вивчення практичного курсу.

Студентам для успішного створення акомпанементу необхідно самостійно поглибити знання щодо виражальних можливостей мелодії, закономірностей гармонічної мови, формотворчої ролі гармонії у комплексі з іншими музичними компонентами.

Оскільки традиційних знань, умінь і навичок з дисциплін музично-теоретичного циклу недостатньо для реалізації творчого потенціалу спеціалістів - необхідно шукати нові резерви змісту професійної освіти, що сприятимуть актуалізації і креативності студентів у майбутній трудовій діяльності.

У вирішенні вищезазначених завдань здобувачам освіти стане в нагоді створені і видані викладачами методичні рекомендації «Мистецтво акомпанементу». Структура і зміст видання повністю відповідають навчальній програмі з акомпанементу для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти. Вона містить найважливіші теоретичні поняття та методичні вказівки щодо створення й підбору акомпанементу на будь-якому музичному інструменті. Теоретичний матеріал методичних рекомендацій був практично втілений на відкритому занятті «Вчимося у класиків», в ході якого автори, використовуючи різноманітні методи і форми роботи над створенням акомпанементу, переконали слухачку аудиторію, що освітній компонент за назвою «Акомпанемент» є надзвичайно цікавим і корисним. Саме теоретична і практична основа та почерпнуті знання стануть стимулом до створення перших власних композицій. Тому і дана стаття «Вчимося у класиків» співзвучна із методичними рекомендаціями та відкритим заняттям і базується на основному їх матеріалі.